

συμβολή

στα μαθήματα
της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης

Τεύχος 1 - Ιανουάριος-Ιούνιος 2016

Της συντάξεως

Το παρόν ηλεκτρονικό περ. ονομάζεται «Συμβολή» φερωνύμως, διότι «φιλοδοξεί» να δέχεται εργασίες συναδέλφων εκπαιδευτικών που να συμβάλλουν κάπως στη διδασκαλία των ποικίλων αντικειμένων του Γυμνασίου και του Λυκείου. Οποιοσδήποτε δηλ. συνάδελφος, που διαθέτει δημοσιευμένη ή αδημοσίευτη εργασία κάπως χρήσιμη για τους διδάσκοντες, μπορεί να τη στείλει στο Γραφείο Σχολικών Συμβούλων Β/θμιας Εκπ/σης προς δημοσίευση στη

«Συμβολή». Εξυπακούεται ότι πριν τη δημοσίευση κάποιος τυπικός έλεγχος από τον αρμόδιο σχολ. σύμβουλο ή άλλο ειδικό θα υφίσταται και τούτο για ενδεχόμενη βελτίωση του κειμένου. Η περιοδικότης ορίζεται προς το παρόν εξαμηνιαία και ανάλογα με τα προς δημοσίευση, ενδεχομένως θ' αναπροσαρμοστεί. Βεβαίως δεχόμαστε και τις όποιες παρατηρήσεις σας για την επίδοση του παρόντος περιοδικού.

Δεκέμβριος 2015
I.N.Ηλιούδης,δ.Φ
Σχολ. σύμβουλος ΠΕ2

Περιεχόμενα

Αντώνυμο: Ατυχής «πολιτογράφηση» στη Νεοελληνική ενός γραμματικού όρου της Γαλλικής του I.N. Ηλιούδη, δ.Φ - Σελ. 2

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ - Θεώρημα Μέσης Τιμής του Διαφορικού Λογισμού του Παναγιώτου Κωνσταντίνου, μαθημ. MSc - Σελ. 3-7

Δύο διορθώσεις στην Ιστορία της Α' Γυμνασίου του Θεόδωρου Κουτσιώρα, θεολόγου - Σελ. 8

Γραφείο Σχολικών Συμβούλων Β/θμιας Εκπ/σης Λάρισας
email: grss@dide.lar.sch.gr

Τεχνική Επιμέλεια: Ρούσσας Γεώργιος, καθηγητής Πληροφορικής Γυμνασίου Φαλάνης

Αντώνυμο: Ατυχής «πολιτογράφηση» στη Νεοελληνική ενός γραμματικού όρου της Γαλλικής*

I.N. Ηλιούδης, δ.Φ

Ο όρος «αντώνυμο» χρησιμοποιείται από τον Γ. Μπαμπινιώτη στον πρόλογο του λεξικού του υπό την έννοια του σημασιολογικώς αντιθέτου. Θεωρείται «ελληνογενής ξένος όρος» και παραβάλλεται προς το αγγλικό «antonym»¹. Το λεξικό της σύγχρονης ελληνικής δημοτικής γλώσσας του Εμμ. Κριαρά (Αθήνα 1995) δεν περιλαμβάνει τέτοιο λήμμα. Ο όρος ερμηνεύεται από το λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής του Ινστιτούτου Νεοελληνικών Σπουδών του ΑΠΘ ως «λέξη με αντίθετη σημασία (λόγι(ο) <γαλλ. antonyme <anti-onym κατά το synonyme)»². Πράγματι φαίνεται ότι η ως άνω λέξη με τη συγκεκριμένη σημασία της εμφανίστηκε το πρώτον στη Γαλλική Γραμματεία κατά το 19ο αιώνα³ και χρησιμοποιείται στη Νεοελληνική-για πρώτη φορά;-από τον Γ. Μπαμπινιώτη χωρίς να ερμηνεύεται⁴. Διδάσκεται δε στη Γ' Γυμνασίου, μαζί με τα ομώνυμα, παρώνυμα, συνώνυμα, ταυτόσημα, ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του 80 μέσω του σχολικού εγχειριδίου ΟΕΔΒ Νεοελληνική Γλώσσα για το Γυμνάσιο τχ.Γ', σ.76-77 που συνέγραψαν οι Π. Κάνδρος, Ε. Λάναρης, Α. Μουμτζάκης, Δ. Τάνης και Χ. Τσολάκης. Στη Νεοελληνική Γραμματική της Ε' και ΣΤ' Δημοτικού του Χ. Τσολάκη όμως (ΟΕΔΒ σ.76-79) δεν απαντά ο όρος αντώνυμο. Ο συγγραφέας που ακολουθεί την χρησιμοποιούμενη στο Γυμνάσιο Γραμματική Τριανταφυλλίδη –ως παρατηρήσαμε συγκρίνοντάς τες- εκτός από τα ομώνυμα, παρώνυμα, ταυτόσημα, που υπάρχουν στη Νεοελληνική Γραμματική Τριανταφυλλίδη (ΟΕΔΒ

σ.66-67)⁵, εισάγει εδώ τον όρο «αντίθετα». Ετσι οι μαθητές της Γ' Γυμνασίου, αυτά που ονομάζουν από την Ε' Δημοτικού αντίθετα, τα διδάσκονται πλέον ως «αντώνυμα». Ο δε Τριανταφυλλίδης προφανώς απέφυγε να εισαγάγει στη Νεοελληνική τον όρο «αντώνυμα», μολονότι ασφαλώς θα τον είχε υπόψη από τα γαλλικά, τα γερμανικά, τα αγγλικά. Αλλωστε κάθε προσεκτικός «γραμματικός» της Νεοελληνικής θα απέφευγε να εισαγάγει τον όρον αυτόν, ως θα γίνει αντιληπτό από τα εξής: α) στην Ελληνική «αντώνυμος –ον» ερμηνεύεται ο «αντί ονόματος» και ο γραμματικός Απολλώνιος ο Δύσκολος ορίζει ότι «αντώνυμόν ἐστι μέρος λόγου αντί ονόματος παραλαμβανόμενον. Οι γαρ όροι των γενικών εμπεριεκτικοί εισίν, ου μην των ειδικών. Ο γουν όρος ο του ανθρώπου ου τον ειδικόν, τον γενικόν σημαίνει. Και νυν αντώνυμόν εστι το ειδικόν, το εγώ, το συ, αντωνυμία το όλον, τουτέστι το γενικόν. Ωσπερ αμφιβολία και αμφίβολον, συνωνυμία και συνώνυμον [...] ομωνυμία και ομώνυμον»⁶.

β) Στη Γαλλική, όπως και στη Γερμανική και στην Αγγλική, το anti- ως πρώτο συνθετικό, φαίνεται ότι παρέλαβε από την Ελληνική μόνο ένα εκ των σημειομένων του, την αντίθεση. Ετσι λοιπόν η λέξη antonymie σημαίνει «juxtaposition de mots inconciliables» και «opposition entre antonymes»⁷. Ως γνωστόν δε, για την αντωνυμία ως μέρος του λόγου χρησιμοποιείται λατινογενές όνομα (pronome) και συνεπώς δεν υφίσταται πρόβλημα σύγχυσης⁸.

Σημειώσεις

* Δημοσιεύθηκε στη ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ, τεύχ. 1730 (Ιαν.2001), σ.139-141. Και στα σημερινά εγχειρίδια απαντά ο όρος αντώνυμα, βλ. π.χ. Γλωσσικές ασκήσεις (συντ. Χ.Τσολάκης) σ.31 κ.ε., κλπ.

¹ Γ. Μπαμπινιώτης, Λεξικό της νέας ελληνικής γλώσσας, Αθήνα 1998, σ.33-34. Στην Α' έκδοση (Απρίλιος 1998), προφανώς εκ παραδρομής, δεν υπάρχει λήμμα «αντώνυμο», το οποίο συμπεριλήφθηκε κατά την «επανεκτύπωση με διορθώσεις και βελτιώσεις» (Ιούλιος 1998), σ.220.

² Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών ΑΠΘ

[Ιδρυμα Μ. Τριανταφυλλίδη], Θεσ/νίκη 1998, σ.148.

³ Petit Robert, Dictionnaire de la langue française, (Paris 1987), p.79. Ο όρος εμφανίζεται στη Γαλλική Γραμματεία κατά το 1866, ενώ στην Αγγλική μαρτυρείται από το 1870 (The Shorter Oxford English Dictionary, τ.Ι, Οξφόρδη 1980, σ.84).

⁴ Γ. Μπαμπινιώτης, Θεωρητική Γλωσσολογία, Αθήνα 1980, σ.131,140.

⁵ Πρβλ. Νεοελληνική Γραμματική της Δημοτικής ΑΠΘ, Ινστ. Νεολλ. Σπουδών - Ιδρυμα Μαν. Τριανταφυλλίδη, Θεσ/νίκη 1978, σ.186-193, όπου επίσης αναφέ-

ρονται ομώνυμα, παρώνυμα, συνώνυμα, ταυτόσημα, όχι όμως αντώνυμα.

⁶ Apollonii Dyscoli, de pronomine (εκδ. Bekker) Βερολίνο 1813, σ.2, Δ.Δημητράκου, Μέγα Λεξικόν όλης της Ελληνικής Γλώσσας, τ. Β', Αθήνα 1964, σ.678.

⁷ Petit Robert, ό.π.

⁸ Και στο Ετυμολογικό Λεξικό της Ν.Ελλ. Γλώσσας του Γ.Μπαμπινιώτη (Αθήνα 2010, σ.161) πλέον επισημαίνεται ότι «(ο όρος αντώνυμο) ενδέχεται να προκαλέσει σύγχυση με τον ομόρριζο όρο αντωνυμία».

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

Θεώρημα Μέσης Τιμής του Διαφορικού Λογισμού* του Παναγιώτου Κωνσταντίνου, μαθημ. MSc Δ/ντή ΓΕΛ Πλατυκάμπου

Το συγκεκριμένο πλήρες εκπαιδευτικό σενάριο δημιουργήθηκε στο πλαίσιο της διδασκαλίας του μαθήματος των μαθηματικών Θετικής και Τεχνολογικής κατεύθυνσης Γ' Λυκείου

Εμπλεκόμενες γνωστικές περιοχές

Βασικό Γνωστικό Αντικείμενο: Μαθηματικά Κατεύθυνσης Γ' Λυκείου

Επιμέρους Γνωστικά Αντικείμενα: Οριο συνέχεια συνάρτησης, Διαφορικός Λογισμός, Ολοκληρωτικός Λογισμός

Θεματική ενότητα: Το θεώρημα Μέσης Τιμής

Συμβατότητα με το ΑΠΣ

Οι παραπάνω προαναφερθείσες θεματικές ενότητες περιλαμβάνονται στο ΑΠΣ της Θετικής και Τεχνολογικής Κατεύθυνσης της Γ' Λυκείου του Ενιαίου Λυκείου

Προαπαιτούμενες Γνώσεις & Δεξιότητες

Οι μαθητές πρέπει να γνωρίζουν:

1. Την έννοια του παράγωγου αριθμού και την έννοια της παραγώγου συνάρτησης.
2. Την έννοια του συντελεστή διεύθυνσης μιας ευθείας
3. Την έννοια της στιγμιαίας ταχύτητας ενός κινητού.
4. Την έννοια της μέσης ταχύτητας ενός κινητού.
5. Τις βασικές λειτουργικότητες του λογισμικού Geogebra**

Βαθμίδα Εκπαίδευσης / Τάξη στην οποία αναφέρεται

Βαθμίδα εκπαίδευσης στην οποία αφορά η Διδακτική Πρακτική: Δευτεροβάθμια

Τάξη στην οποία αναφέρεται: Γ' Ενιαίου Λυκείου

Είδος Διδακτικής Πρακτικής

Σενάριο Διδασκαλίας με ροή δραστηριοτήτων υποστηριγμένων από ΤΠΕ.

Σκοπός και Στόχοι της Διδακτικής Πρακτικής

Γενικά για την Αξία του Σεναρίου

Το παρόν διδακτικό σενάριο φιλοδοξεί, αρχικά, να βοηθήσει κάποιους διδάσκοντες που θα επιθυμούσαν να εφαρμόσουν μια έτοιμη πρακτική στην τάξη τους.

Σε ότι αφορά τους μαθητές το σενάριο σκοπεύει να τους παρακινήσει και να τους δραστηριοποιήσει με ομαδικό τρόπο μέσα από συνδυασμό νέων τεχνολογιών και παραδοσιακών ομαδο-συνεργατικών πρακτικών.

Το σενάριο προάγει, επίσης, τις αρχές του επιστημονικού αλφαριθμητισμού:

- Παρατήρηση-ανάπτυξη παρατηρητικότητας, επεξήγηση και πρόβλεψη
- Έλεγχος εικασιών
- Ερμηνεία ευρημάτων και συμπερασμάτων
- Κοινωνική αγωγή
- Κριτική στάση και αμφισβήτηση

Το σενάριο τέλος είναι και επίκαιρο καθώς μπορεί να αποτελέσει μία καλή διδακτική πρακτική για την βελτίωση της κακής επίδοσης των μαθητών της Τεχνολογικής Κατεύθυνσης στις Πανελλαδικές εξετάσεις με βαθμολογίες τα τελευταία χρόνια κάτω από τη βάση του 10 σε ποσοστό πάνω από το 80%.

Γενικός Σκοπός

Να γίνει φανερό στους μαθητές ότι το Θεώρημα Μέσης Τιμής για μία συνάρτηση f μπορεί να προκύψει από την εφαρμογή του Θεωρήματος Rolle σε κατάλληλη συνάρτηση g .

* Η εργασία αναφέρεται στο 2ο κεφάλαιο του σχολικού βιβλίου των Μαθηματικών Γ' Λυκείου της Ομάδας Προσανατολισμού Θετικών Σπουδών και Σπουδών Οικονομίας και Πληροφορικής και συμβάλλει στην κατανόηση του Θεωρήματος Μέσης Τιμής του Διαφορικού Λογισμού.

** Το λογισμικό **Geogebra** είναι μια ελεύθερη και πολλών πλατφόρμων εφαρμογή μαθηματικών για όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης, που ενσωματώνει Γεωμετρία, Άλγεβρα, πίνακες, γραφήματα και Λογισμό, σε ένα πακέτο, εύκολο ως προς την χρήση.

Μπορείτε να το λάβετε από το διαδίκτυο και από τη διεύθυνση <http://www.geogebra.org/cms/el/> και είναι δωρεάν.

Επιμέρους Στόχοι ως προς το γνωστικό αντικείμενο και ως προς τη μαθησιακή διαδικασία

1. Διερεύνηση της αναγκαιότητας των υποθέσεων του Θεωρήματος Μέσης Τιμής του Διαφορικού Λογισμού (ΘΜΤ)
2. Γεωμετρική ερμηνεία του συμπεράσματος του ΘΜΤ
3. Απόδειξη του ΘΜΤ

Εκτιμώμενη διάρκεια 45 λεπτά (1 πλήρης διδακτική ώρα)

ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

Γενική Περιγραφή του σεναρίου

Το θεωρητικό, παιδαγωγικό και μεθοδολογικό πλαίσιο

Η παρούσα διδακτική πρακτική προάγει την ενεργητική μάθηση εμπλέκοντας τους μαθητές σε στοχευμένες δραστηριότητες με ψηφιακά οπτικοακουστικά μέσα και νέες τεχνολογίες. Οι προηγούμενες εμπειρίες των μαθητών αποτελούν τη βάση για την οικοδόμηση νέων γνώσεων και την επίλυση προβλημάτων. Ο σκοπός και οι επιμέρους διδακτικοί στόχοι δημιουργήθηκαν με βάση τις οδηγίες του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου για τη διδασκαλία των Μαθηματικών Τεχνολογικής Κατεύθυνσης Γ' Ενιαίου Λυκείου. Η έμφαση της διδακτικής προσέγγισης δεν είναι στην παθητική συμμόρφωση και την παρουσίαση πληροφοριών αλλά στην ερευνητική χρήση των ΤΠΕ μέσα στην τάξη.

Αναλυτική περιγραφή προτεινόμενου σεναρίου

Υλικοτεχνική Υποδομή

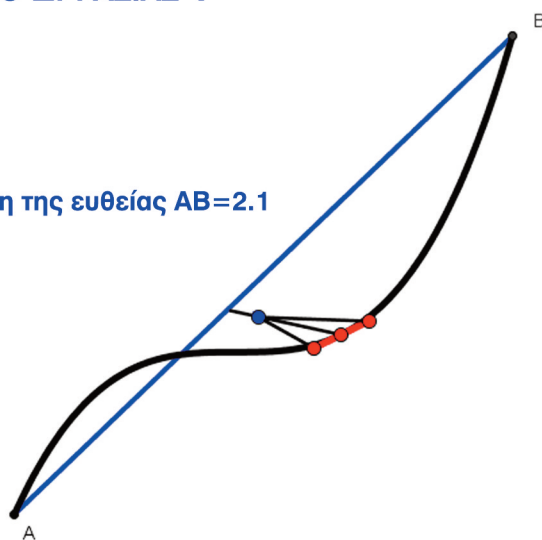
- προβολέας Η/Υ & βίντεο
- Ηχεία Η/Υ ή κάποιο ανάλογο σύστημα ενίσχυσης του ήχου
- Ασύρματο δίκτυο
- Η/Υ για διδάσκοντα – ένας (1) με ασύρματη σύνδεση στο διαδίκτυο
- Η/Υ για μαθητές – πέντε έως επτά (5-7) με ασύρματη σύνδεση στο διαδίκτυο
- Εκτυπωτής

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

Κατά την εφαρμογή του Σεναρίου ο εκπαιδευτικός μοιράζει 7 φύλλα εργασίας σε έντυπη μορφή (τα οποία αντιστοιχούν στα 7 ηλεκτρονικά φύλλα) τα οποία και συλλέγει στο τέλος της διδακτικής ώρας προκειμένου μέσω αυτών να διεξαγάγει διαμορφωτική αξιολόγηση με σκοπό την αναδιαμόρφωση του σεναρίου. Δίνει στους μαθητές από 5 λεπτά για καθένα από τα 6 πρώτα φύλλα και 13 λεπτά για το 7ο φύλλο και 2 λεπτά για το τελευταίο ηλεκτρονικό φύλλο. Η τάξη ενορχηστρώνεται ομαδοσυνεργατικά ανά τρεις μαθητές σε ένα Ηλεκτρονικό Υπολογιστή.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1

κλίση της ευθείας $AB=2.1$

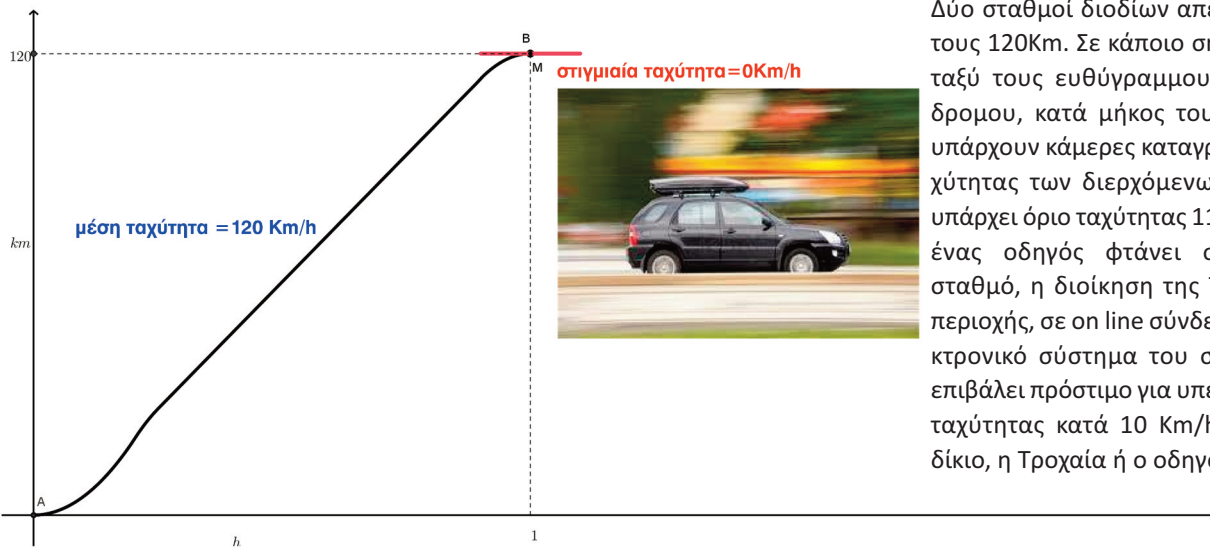

κλίση της βάρκας = 1.08

Μπορεί η βάρκα να κινηθεί από τη θέση A στη θέση B χωρίς ούτε μια στιγμή να πλεύσει στη διεύθυνση της ευθείας A; Δώστε την απάντησή σας συγκρίνοντας την τιμή της κλίσης της βάρκας καθώς αυτή κινείται από το σημείο A στο σημείο B με την κλίση της ευθείας AB.

Σημειώστε την απάντησή σας

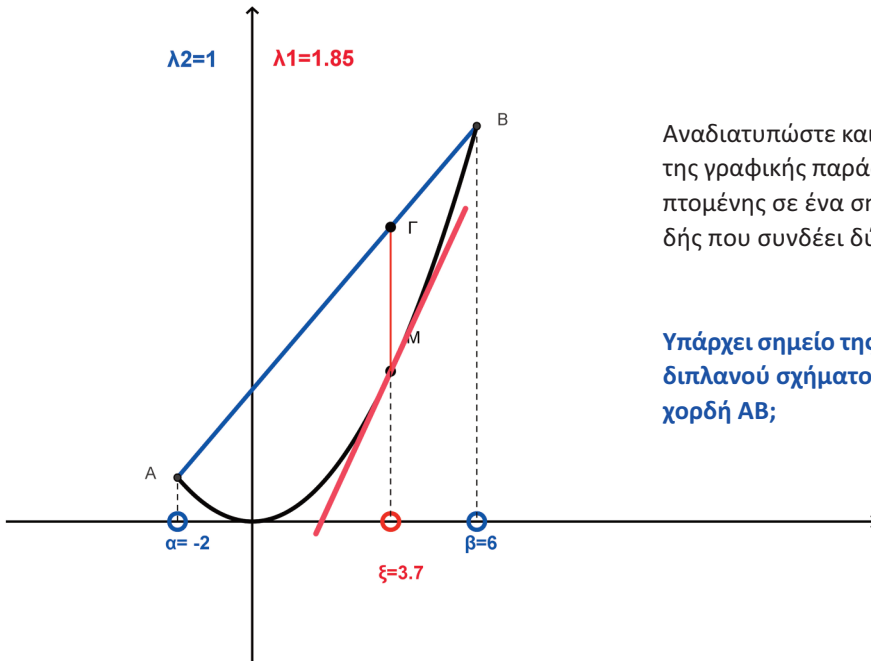
ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2

Δύο σταθμοί διοδίων απέχουν μεταξύ τους 120Km. Σε κάποιο σημείο του μεταξύ τους ευθύγραμμου αυτοκινητόδρομου, κατά μήκος του οποίου δεν υπάρχουν κάμερες καταγραφής της ταχύτητας των διερχόμενων οχημάτων, υπάρχει όριο ταχύτητας 110Km/h. Όταν ένας οδηγός φτάνει στο δεύτερο σταθμό, η διοίκηση της Τροχαίας της περιοχής, σε on line σύνδεση με το ηλεκτρονικό σύστημα του σταθμού, του επιβάλλει πρόστιμο για υπέρβαση ορίου ταχύτητας κατά 10 Km/h. Ποιος έχει δίκιο, η Τροχαία ή ο οδηγός;

Σημειώστε την απάντησή σας

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 3

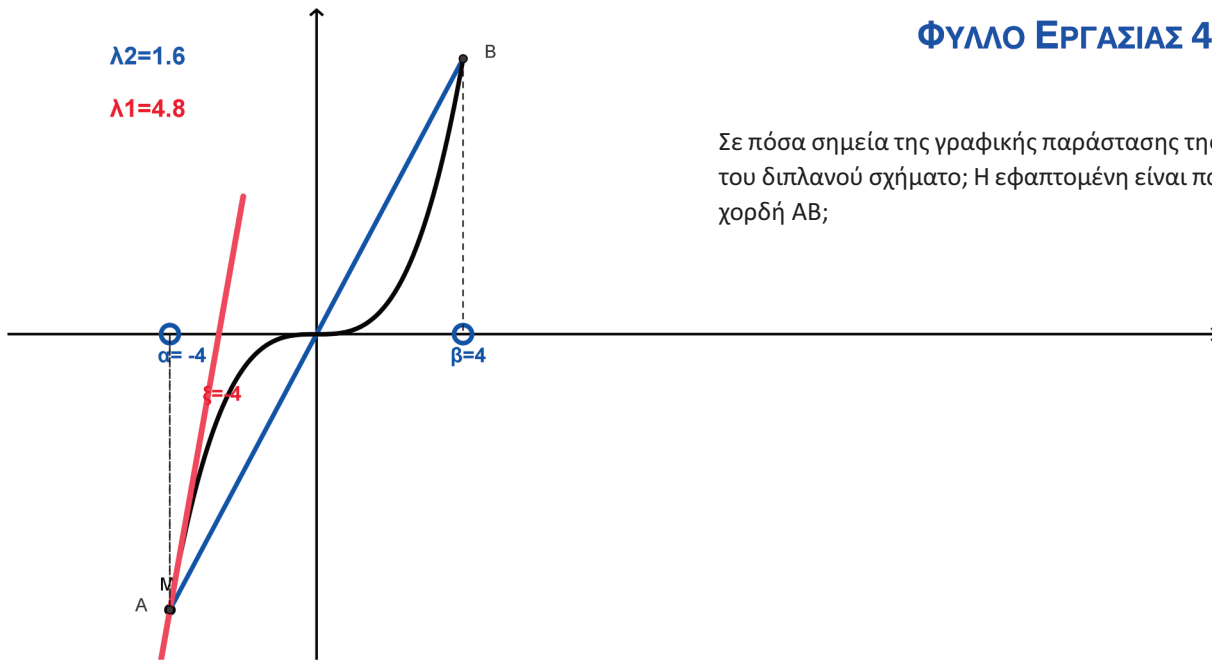

Αναδιατυπώστε και τα δύο προηγούμενα προβλήματα με όρους της γραφικής παράστασης μιας συνεχούς συνάρτησης, της εφαπτομένης σε ένα σημείο της γραφικής παράστασης και της χορδής που συνδέει δύο σημεία της γραφικής παράστασης

Υπάρχει σημείο της γραφικής παράστασης της συνάρτησης του διπλανού σχήματος όπου η εφαπτομένη είναι παράλληλη στη χορδή AB;

Δώστε τις απαντήσεις σας

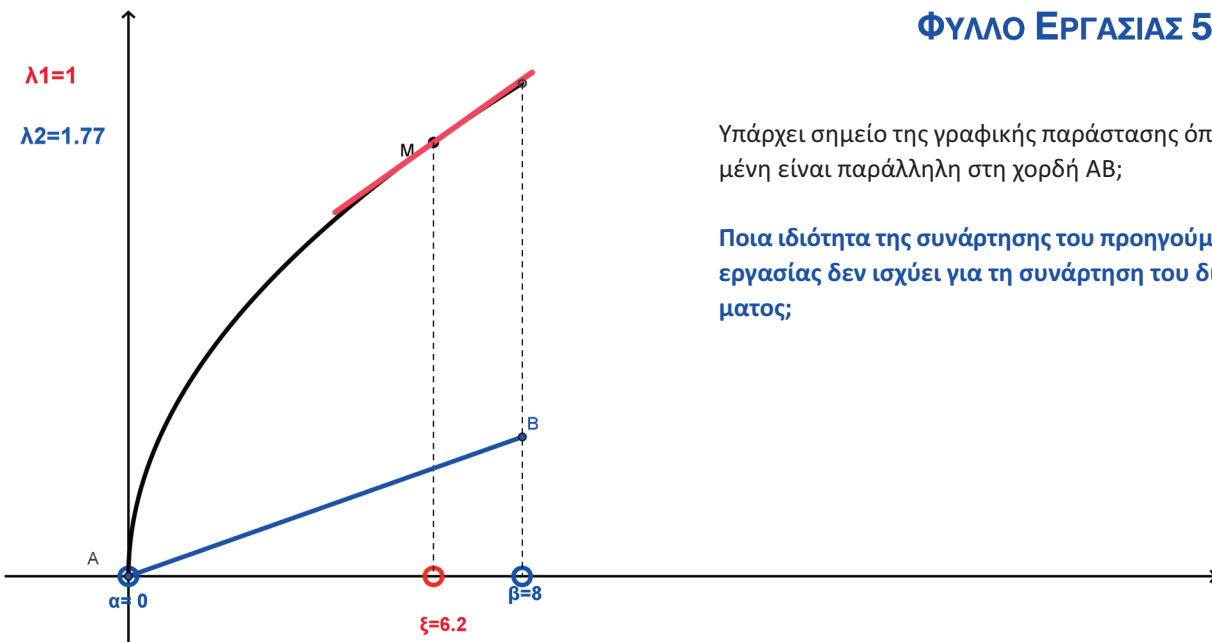
ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 4

Σε πόσα σημεία της γραφικής παράστασης της συνάρτησης του διπλανού σχήματος; Η εφαπτομένη είναι παράλληλη στη χορδή AB;

Δώστε την απάντησή σας

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 5

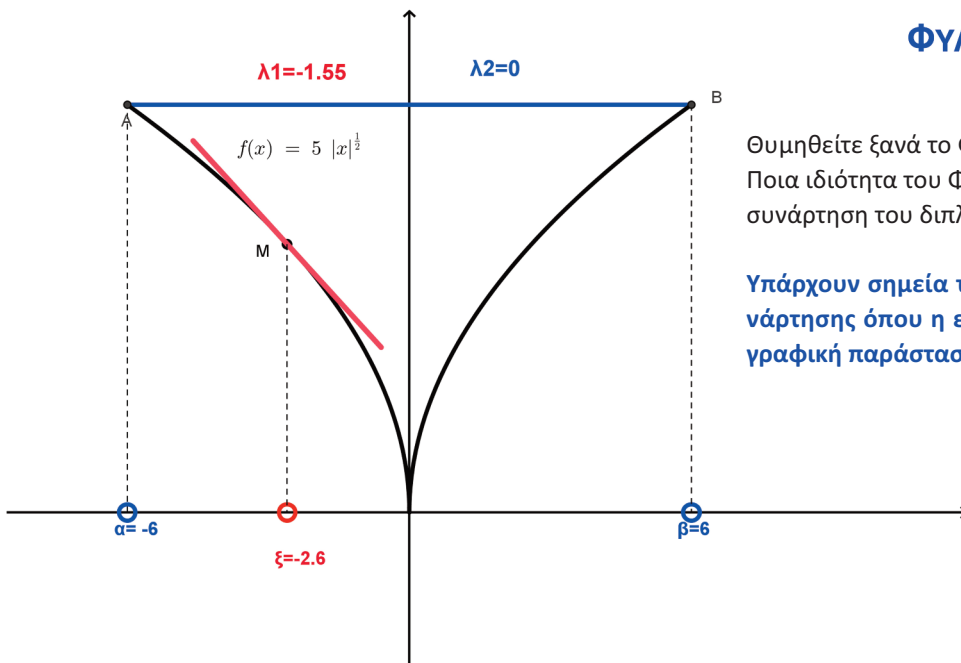

Υπάρχει σημείο της γραφικής παράστασης όπου η εφαπτομένη είναι παράλληλη στη χορδή AB;

Ποια ιδιότητα της συνάρτησης του προηγούμενου φύλλου εργασίας δεν ισχύει για τη συνάρτηση του διπλανού σχήματος;

Δώστε τις απαντήσεις σας

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 6

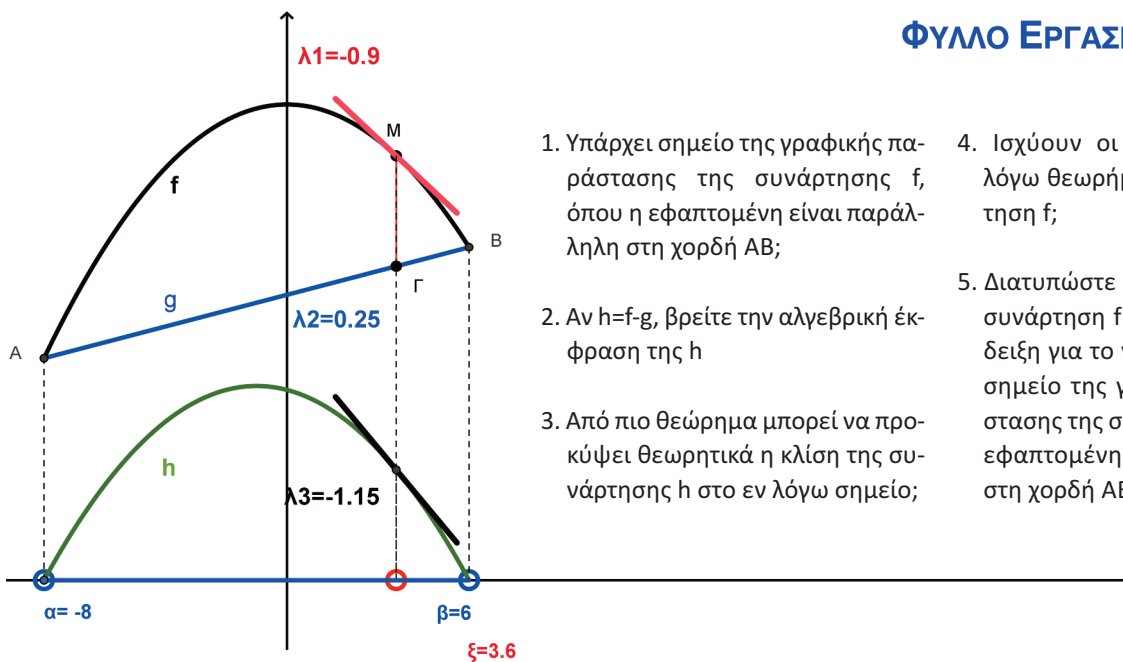

Θυμηθείτε ξανά το Φύλλο Εργασίας 3!
Ποια ιδιότητα του Φύλλου Εργασίας 3 δεν ισχύει για τη συνάρτηση του διπλανού σχήματος;

Υπάρχουν σημεία της γραφικής παράστασης της συνάρτησης όπου η εφαπτομένη είναι παράλληλη στη γραφική παράσταση της χορδής AB;

Δώστε τις απαντήσεις σας

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 7

- Υπάρχει σημείο της γραφικής παράστασης της συνάρτησης f , όπου η εφαπτομένη είναι παράλληλη στη χορδή AB;
- Αν $h=f-g$, βρείτε την αλγεβρική έκφραση της h
- Από πιο θεώρημα μπορεί να προκύψει θεωρητικά η κλίση της συνάρτησης h στο εν λόγω σημείο;
- Ισχύουν οι υποθέσεις του εν λόγω θεωρήματος για τη συνάρτηση f ;
- Διατυπώστε ένα θεώρημα για τη συνάρτηση f ως θεωρητική απόδειξη για το γεγονός ότι υπάρχει σημείο της γραφικής της παράστασης της συνάρτησης f , όπου η εφαπτομένη είναι παράλληλη στη χορδή AB.

Δώστε τις απαντήσεις σας

Δύο διορθώσεις στην Ιστορία της Α' Γυμνασίου

Θεόδωρος Κουτσιώρας

Εκπαιδευτικός κλάδου ΠΕ 01 του Γυμνασίου Φαλάνης Ν. Λάρισας

Διορθωτικές Παρατηρήσεις

Στο διδακτικό εγχειρίδιο Αρχαίας Ιστορίας Α' Γυμνασίου των συγγραφέων Θεοδώρου Κουτσουλάκου, Γεωργίας Κοκκορού-Αλευρά και Βασιλείου Σκουλάτου (Έκδοση 2014-2015) νομίζω ότι πρέπει να γίνουν δύο διορθώσεις.

1. Διόρθωση παραθέματος

Στο Β' κεφάλαιο της παραπάνω Ιστορίας, στη διδακτική ενότητα 1. ΟΙ ΛΑΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΕΓΓΥΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ και στη σελίδα 20 υπάρχει το παράθεμα:

Η ΔΙΑΒΑΣΗ ΤΗΣ ΕΡΥΘΡΑΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ

Ανακοίνωσαν στον Φαραώ ότι οι Εβραίοι έφυγαν. Εξευξε το άρμα του και ξεκίνησε παίρνοντας μαζί του και άλλα 600. Όσο ο Φαραώ πλησίαζε, οι Εβραίοι φοβόντουσαν πολύ. Ο Θεός λέγει στον Μωυσή: «Σήκωσε τη ράβδο σου, τέντωσε το χέρι σου προς τη θάλασσα και ρίξε την στη θάλασσα, για να περάσει ο λαός του Ισραήλ σα να ήταν ξηρά. Επεινε λοιπόν ο Μωυσής το χέρι του προς τη θάλασσα και ο Θεός απομάκρυνε τη θάλασσα. Και πάτησαν οι Εβραίοι τη θάλασσα, σα να ήταν ξηρά και τα κύματα σχημάτιζαν ένα τείχος προς τα δεξιά και τα αριστερά τους. Οι Αιγύπτιοι τους καταδίωξαν και μπήκαν στη θάλασσα πίσω τους. Ο Θεός λέγει στον Μωυσή: «Απλωσε το χέρι σου προς τη θάλασσα για να πνίξουν τα κύματα τους Αιγυπτίους, τα άρματά τους και τους ιππείς τους». Τα κύματα σκέπασαν τα άρματα και τους ιππείς του στρατού του Φαραώ.

Στη διαδικασία προσαρμογής του παραπάνω παραθέματος έγινε από τον Β.Σ. σύγχυση ανάμεσα στους δύο αρχαίους όρους προστακτικής: «ῥῆξον» και «ῥίψον», με αποτέλεσμα να επέλθει γραμματική και συντακτική αλλοίωση του αυθεντικού κειμένου της Παλαιάς Διαθήκης. Επιβάλλεται η αποκατάσταση της παρανόησης.

ΟΙ ΑΥΘΕΝΤΙΚΟΙ ΣΤΙΧΟΙ

ΑΠΟ ΤΟ 14^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΕΞΟΔΟΥ:

15 Εἶπε δὲ Κύριος πρὸς Μωυσῆν· τί βοᾷς πρὸς με; λάλησον τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, καὶ ἀναζευξάτωσαν· 16 καὶ σὺ ἔπαρον τῇ ράβδῳ σου καὶ ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου ἐπὶ τὴν θάλασσαν καὶ ῥῆξον αὐτήν, καὶ εἰσελθάτωσαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ εἰς μέσον τῆς θαλάσσης κατὰ τὸ ξηρόν.

2. Διόρθωση Χρονολογίας

Στο κεφάλαιο ΣΤ' του εν λόγω εγχειριδίου και στη σελίδα 83, προφανώς εκ τυπογραφικού λάθους, παρουσιάζεται η Γ' φάση του Πελοποννησιακού πολέμου, ο Δεκελεικός πόλεμος, να κρατά χρονικά από το 413 μέχρι το 411. Το 411 πρέπει να αντικατασταθεί με την ορθή χρονολογία 404 π. Χ., όπως υπάρχει στις σελίδες 86 και 94 του βιβλίου.